

धिमाल

आदिवासी जनजाति ताइ वारामिलाप, १९८९
(आइएलओ महासन्धि नं. १६९)

INDIGENOUS
MEDIA FOUNDATION

अन्तरास्ट्रिय काम (श्रम) सांगठनको वारा जोम्कासोड (महासम्मेलनबाट)

- ☞ अन्तरास्ट्रिय काम अन्तराष्ट्रिय श्रम आफिसको (कार्यालयको) चालाइका निकाइसो निकायसो जेनेभाता काइका काईका रो न्हे (२) जुन ए हाजार कुहवा साइ द्या कुरि कुहवा क्वाहा (१९८९) ताईको सुम कुरि ते तु (७६) औ अधिवेसन दोपाका सम्पन्न पाकाताड,
- ☞ आदिवासि जनजाति दोसाको दयाडको अधिकारको (मानव अधिकार) बारामिलाप (महासन्धि) कोलाउ सिफारिस ए हाजार कुहवा साइ न्हे कुरि ते न्हि ता सामावेस पाका दुनियाको (अन्तराष्ट्रिय) दोडगेलाइहेड (मापदण्डहरुलाई) बाखान पाकाताड,
- ☞ द्याड खावाराको (मानव अधिकारको) दुनियाभरिको (विश्वव्यापी) हुकुमचिथि (घोषणापत्र), पाइसा (आर्थिक) सामाजको कोलाउ सास्कृतिक खावारा दोसाड दुनियाको कवलचिथि (अन्तराष्ट्रिय प्रतिपत्र), सामुदाए कोलाउ राजनितिक खावारा दोसाड दुनियाको कवलचिथि रो म्हुइका वाराका (भेदभाव) निवारन दोपाका दोसाड हेडजाड दुनियाको (अन्तराष्ट्रिय) लेखतको नियमगेलाइहेड फोम्पातेड,
- ☞ सन ए हाजार कुहवा साइ न्हे कुरि ते न्हि (१९५७) सो दुनियाको कानुनको माउजाता विकासगेलाइ कोलाउ दुनियाको गोताड माउजागेलाइता (क्षेत्र) आदिवासि जनजातिको स्थितिको पाका वारेता हिका विकासगेलाइ इदोइ विसइता लाम्फाको दोडगेलाइ (मापदण्डको) समिकरनमुलक अभिमुखिकरन लाअपाकाको लछेहोइ नावा दुनियाको दोडगेलाइ (अन्तराष्ट्रिय मापदण्डहरु) मानिलि उचित हिका काथा सोमपातेड,
- ☞ ताइको हितेडलोका सारभिगेलाइको (राज्यगेलाइको) संरचनालिता ताइको सास्थागेलाइ, ज्यानपद्धति (जिबनपद्धति) कोलाउ पाइसाको (आर्थिक) विकास हुता नियन्त्रन पालि निडका, ताइको नाल्पाका, राउ रो धरम

ताअ्तडे ताअ्का रो विकास पाका इदोइ जात्यागेलाइको चाहानाहेड मानेता पिकाताड,

- ☞ दुनियाको हेडजाड आसिगेलाइता (भागहरुमा) इदोइ जात्यागेलाइ ताइको हितेड हिका सारभिलिता भेनेड जानतागेलाइ भाइपा ताइको ताइकोड द्याड खावारागेलाइ उपभोग पालि मादोका हिका रो ओबलाइको कानुन मोल, परम्परा रो खाडकागेलाइ (दृष्टिकोणहरु) सोभाड राम्काताड हानिका काथा बाखान पाकाताड,
- ☞ सास्कृतिक बिबिधताता कोलाउ द्याड जात्याको सामोजक कोलाउ पर्याबरनिय मिलापता कोलाउ दुनियाको साहिता रो समभदरिता आदिवासि जनजातिको बाराका योगदान ध्यान पापाकाताड,
- ☞ दोसाडको (संयुक्त) राष्ट्रसंघ, दोसाडको राष्ट्रसंघिय चाका (खाघ) कोलाउ कृषि संगठन, दोसाडको राष्ट्रसंघिय सैछिक, बैज्ञानिक कोलाउ सास्कृतिक संगठन रो दुनियाको एल्का सागठन (विस्व स्वास्थ्य संगठन) कोलाउ लिताको अमेरिकि मुगलानि (इन्डियन) इन्स्टिच्युटसो उचित दारजा (तह) रो ताइ माउजाता निडका साहिताता देहाएको नियमगेलाइ इन्तिजाम पाका रो इदोइ नियमगेलाइ चालाइका रो सुनिश्चित पालि इस्का साहिता जारि पातेड हिलि प्रस्ताव पाका काथा बाखान पाकाताड,
- ☞ इदोइ अधिवेसनको द्या (चौथो) काम नामेसिको (कार्यसुचिको) आकारता हिका आदिबासि जनजाति ताइ वारामिलाप (महासन्धि), ए हाजार कुहवा साइ न्हे कुरि ते न्हि (गान्ति १०७) आतुइसा संसोधन ताइ हिदिड प्रस्तावगेलाइ ह्का निर्नए पाकाताड कालाउ,
- ☞ इदोइ प्रस्तावगेलाइ आदिबासि जनजाति ताइ बारापिलाप (महासन्धि) १९५७ हेड संसोधन पातेड एलोड दुनियाको बारामिलापको आकार ह्का काथाको निर्नय पाकाताड,

☞ नानि ए हाजार कुहवा साइ द्या कुरि कुहवा बाअसारको जुन महिनाको ए कुरि न्हि तारिखको दिना आदिवासी जनजाति ताइ बारामिलाप (महासन्धि), १९८९ दोअका देहाएको वारामिलाप (महासन्धि) पारित पाका हि ।

आसि १ साधारण निति

धारा १

१. इदोइ बारामिलाप (महासन्धि) देहाएको जनजाति कोलाउ जानतागेलाइको हकता लागु जेनावा,
  - (क) सामाजको, सास्कृतिक रो पाइसाको (आर्थिक) स्थितिगेलाइसो मुलुकको (राष्ट्रिय) समुदायको भेनेड दलगेलाइसो भेनेड हिका, जाइको स्थिति ताइकोड परम्परा माकुनु प्रथा माकुनु बिसेस कानुन माकुनु नियमगेलाइको हेतुसो पुरा माकुनु आतुइसा आकारता दिनाड हिका हाइसिएत हिका खुला मुलुकको आदिवासि जनजातिगेलाइ ।
  - (ख) जितिन्हाका माकुनु औपनिवेशिकरणको एलाको सारभि (राज्य) सिमाको स्थापना जेडलाउको बखत हिदिड मुलुक माकुनु इडको मुलुक हिका हिदिड भौगोलिक माउजाता हितेड हिका हिकालाइ (बासिन्दा) को खाल हिका हेतुसो (कारण) आदिवासि मानिका रो ताइको कानुनि हाइसिएत भाइका जिसिकाड हिलाउवुड ताइको हिदिड माकुनु गोताड सामाजको, ताका (आर्थिक), सास्कृतिक रो राजनितिक सास्थागेलाइ ताअतेड ताअका खुला (स्वतन्त्र) मुलुकको जानतागेलाइ ।
२. आदिबासि जनजातिको आकारता ताइ नाल्का (स्वपहिचान) इदोइ बारामिलापको (महासन्धिको) नियमगेलाइ लागु जेडका दलगेलाइको थहर पालिको भासिड एलोड ताइकोड (मौलिक) दोड (मापदण्ड) मानिन्हवा ।

३. इदोइ वारामिलापता चालाइका जानता गालाहेड (शब्दलाई) भेनेड मुलुको कानुन (अन्तर्राष्ट्रिय कानुन) लिताको इदोइ गालाहोइ दोअलि दोका खावारागेलाइको वारेता हिदिडवुड मारेम्का बाखान मापाआड ।

धारा २

१. ताइकोड जानताको जोम्काता (सहभागितामा) इडको जानताको खावारा साम्राह्वाइलि (संरक्षण) रो ताइगेलाइको अखन्डताको मानहेड (अखण्डताको सम्मानलाई) प्रत्याभुत पालि गाभिनाका रो प्रनालिबद्ध कामको बिकास पाका जिमा सरकारगेलाइको जेनावा ।

२. इसिका कामता देहाएको उपाइगेलाइसुधाड ताअनावा (समाबेस जेनावां) ।

(क) सारभिको कानुन (राष्ट्रिय कानुन) कोलाउ नियमगेलाइसो मुलकको जानसंख्याको भेनेड सदस्यगेलाइहेड पिका खावारा (अधिकार) कोलाउ माउकागेलाइसो इदोइ जानताको सदस्यगेलाइसो बारावोर आकारता फाइदा हुका निश्चित पाका ।

(ख) इदोइ जानताको सामाजको कोलाउ सास्कृतिक नात्पाका (पहिचान), परम्परा कोलाउ प्रथा रो सास्थागेलाइसो मान ताअकाताड एवलाईको सामाजको, ताका (आर्थिक) कोलाउ सास्कृतिक खावारागेलाइको पुरा कार्यान्वयन पालि वेवस्ता पाआड,

(ग) इदोइ जानतागेलाको लाल्छा (इच्छा) कोलाउ ज्यान पद्धतिदोफा (जिबन पद्धतिसंग) अनुकुल जेड्कासो (हुनेगरि) आदिबासि कोलाउ राष्ट्रिय समुदायको भेनेड सदसेगेलाइ माभाता मौजुद सामाजको, ताअका (आर्थिक) खारागेलाइ (खाडलहरु) मोअपालि ताइ जानताको सदसेगेलाइ साहिता पाआड ।

धारा ३

१. आदिबासि जनजातिगेलाइसो द्याङ (मानव) खावारा कोलाउ ताइकोड फुकाको गोताङ उपाइगेलाइ निर्बाध आकारता माकुनु हिदिङ म्हुइका बाराका माकोसिङ उपभोग पावा । या वारामिलापको नियमगेलाइ इदोइ जनताको वावाल कोलाउ वेवाल सदसेगेलाइको हकता हिदिङ म्हुइका बाराका (भेदभाव) माकोसिङदोड लागु जेनाड ।
२. या वारामिलापता वाखान पाका खावारागेलाइ सुदाङ ताइको जानताको द्याङ खावारा कोलाउ ताइकोड खुलागेलाइको उल्लंघन पाका हिदिङ खालको वल माकुनु सरवङ (शक्ति) माचालायाङ

धारा ४

१. ताइको जानताको सास्थागेलाइ, सम्पति, काम (श्रम), संस्कृति रो बातावरन कोलाउ खामालाइको वान्चेपालिको भासिङ उचितआन्सार बिसेस उपाइगेलाइ पारित पानावा ।
२. इसिका मुल उपाइगेलाइ ताइ जानताको खुला आकारता स्वतन्त्र दोअनाका लाल्छागेलाइ उल्ता माजेनावा ।
३. इसिका मुल उपाइगेलाइहोइ नागरिकको म्हुइका खावारागेलाइको म्हुइका बाराका माकोसिङ उपभोगता हिदिङबुङ खालसो उल्ता प्रभाव मापानावा ।

धारा ५

या वारामिलापको नियमगेलाइ लागु पालाउ,

- (क) इसिका जानताको सामाजको, सास्कृतिक, धरमाति कोलाउ आध्यात्मिक मोल कोलाउ चलनगेलाइहेड मानेता पितेङ साम्राह्वाइनावा रो ताइगेलाइ समुहगत कोलाउ खामालगत आकारता भोगिलि गोइका सामास्यागेलाइको प्रकृतिगेलाइ समयआन्सार ध्यान पिनावा ।

- (ख) इसिका जानताको मोल, अभ्यास कोलाउ सास्थागेलाइको अखण्डताहेड मान मानावा ।
- (ग) प्रभाव पोरिका जनताको सहभागिता रो साहिताता, इदोइ जनता जिबन कालाउ कामको नावा स्थितिगेलाइको बारेता अनुभव पाका कठिनाइगेलाइ न्युनिकरन पालि उदेस्य हिका नितिगेलाइ ग्रहन पाआड ।

धारा ६

१. या बारामिलापको स्थितिगेलाइ लागु पालाउ सारकारसो देहाएआन्सार पाआवा,
- (क) या जनतगेलाइ सोभ्राड प्रभाव पालि दोका कानुनको माकुनु प्रसासनिक कामगेलाइको बारेता सोम पालाउ उचित कामको विधिगेलाइ (कार्यविधिहरू) रो खासपातेड ताइगेलाइको प्रतिनिधिमुलक सास्थागेलाइसो पाहासो जानतादोफा परामर्स पाआड,
- (ख) ताइगेलाइदोफा चासो (सरोकार) ताअका निति कोलाउ कार्यक्रमगेलाइको भासिड जिमा हुका निर्वाचित सास्था कोलाउ प्रसासनिक रो भेनेड निकाइगेलाइता निर्नय पाका गोताड तहगेलाइता जानसंख्याको भेनेड तहगेलाइ जेदोड हदथेकापा सहभागि जेडका हि आतुइसवुड ओदोडहदता इदोइ जानतागेलाइ खुला हिसावसो जोम्लि दोका माध्यम स्थापितका पाआड,
- (ग) इदोइ जानताको ताइको सास्था कोलाउ पहलगेलाइको पुरा विकासको भासिड माध्यम जाअपाका कोलाउ रेम्का जेडका स्थितिता या चालाइलिको (प्रयोजनको) भासिड गोइका स्रोतगेलाइ उपलब्ध पापियाड ।
२. या बारामिलापको लागु पालाउ पालि गोइका परामर्स रेम्का (असल)

मतिऱो (नलत) रो ढरलऱुतल अनुकुल हलडधलड डुरऱतल डकल उडलडुगुललडुको डलरुतल सुडतल डलकुनु डललड (सडुडुतल) हलसलल डकल उदुसुतुसु डलनलवल ।

धलर ७

१. तलड डलनतलडुगुललडुहडुडु तलडुको डुडलन, आसुथल, सलसुथल कुलललड आधुडलतुडक कुलुडलन कुलललड तलडुगुललडुसु हुकलको, डुनुडु खललसु कुलललडकल डुनुनुडुतल डुरडलड डकल डलकलसकु डुरकुडलडुको डलसलडुडु तलडुको डुरलथडुडुकतल नलरुधलरन डकल कुलललड दुकुलडुको हदथुकुलडल तलडुको तलकल, सलडुडुडुक कुलललड सलसुकृतलक वलकलस हुतल नलडनुनन डलतुडुडु तलडुललल खलवलरल डुनुनलवल । इदुडुडुको डलहुकु तलडुगुललडुहडुडु डुरतुडुख आकलरतल डुरडलड डलललदुकल रलषुतुरलडु कुलललड कुषुतुरलड वलकलसकु डुडुडुनल रो कलरुडुकुरडुगुललडुको तलरुडु, कलरुडुनुडुडुन रो डुलुडुलडुकनतल तलडुगुललडु सहुडुडुगल डुनुनलवल ।
२. डुरडलडलत डलनतलकु डुडुडुकलतल रो सलहलतलतल तलडुगुललडुको डुडुडुन रो कलडकु सुथलतल कुलललडु सुवलसुथु रो सलखुलकु तहतल सुधलर कुडलकल डलसइ, तलडुगुललडु हलकल डलडुडुडुगुललडुको डुगुतलडु तलकल डलकलस डकल डुडुडुनलडुगुललडुतल डुरलथडुडुकतल नलडुकल डलसडुडु डुनुनलवल । इसलकल डलडुडुडुगुललडुको डलकलसकु डलसलडुडुडु तडु डकल डुल आडुडुडुनलडुगुललडु सुधलडु इसलकल सुधलर डकल खललसु तडु डलनलवल ।
३. सलरकलरडुगुललडु उकलत हलकल सुथलतलतल तलडु डलनतलकु सलहलतलतल डुडुडुनलआनुसलर डलकलसकु कलडकलरवलहलडुगुललडुसु तलडुतल डुडुरलकल सडलडुकु, आधुडलतुडक, सलसुकृतलक रो डलतलडुरनलडु डुरडलड डुलुडुलडुकन डललल अधुडुनडुगुललडु सलनुवलन डकल कलथल कलथल नलधु (सुनलसुखलत) डलनलवल । इसलकल अधुडुडुनकु नलसुकुरसुडुगुललडुहडुडु कलरुडुकुरडु कलरुडुनुडुडुन डलसलडुडु डुल आधलरकु आकलरतल हुनलवल ।
- ॡ. सलरकलरडुगुललडु तलडु डलनतलडुगुललडुको सलहलतलतल, तलडुगुललडु हलकल डुनुनु

माउजागेलाइको बातावरन संरछेन रो बान्चेपाका उपाइगेलाइ हुकावा ।

धारा ८

१. ताइ जानतागेलाइको हकता सारभिको कानुन रो रो नियमगेलाइ लागु पालाउ ताइगेलाइको परम्परा माकुनु परम्परासो मानितेड लोका कानुनगेलाइहेड पहरआन्सार ध्यान पिनावा ।
२. सारभिको कानुन प्रनालि कोलाउ भेनेड सारभिको आकारता मानेता निडका दयाड खावारासो परिभासित जेडका ताइकोड खावारादोफा माबाभिका स्थितिता इदोइ जानतागेलाइहेड ताइको परम्परा कोलाउ सास्तागेलाइ ताअका खावारा जेनावा । इदोइ सिद्धान्त लागु पालाउ जेडलिदोका बिवाद सामाधान पालि जेडका स्थितिता, कार्यबिधिगेलाइ स्थापित पानावा ।
३. या धाराको प्रकरन १ रो २ कार्यान्वयन जेडका हेतुहोइ इदोइ जानताको सदसेगेलाइहेड भाराड नागरिकगेलाइहेड पिका खावारागेलाइको चालाइका कोलाउ इडकोआन्सार कर्तवेगेलाइ मानेकासो मारोकेन्हानाड ।

धारा ९

१. सारभि कानुन प्रनालि कोलाउ भेनेड मुलुकको आकारता मानेता निडका दयाड खावारादोफा अनुकुल जेडका हदथेकापा ताइ जानतागेलाइसो ताइको सदसेगेलाइसो पाका कसुरगेलाइ दिनाड पाका बारेता परम्परागत आकारता अभ्यास जेडतेड लोका बिधिगेलाइको मान पानावा ।
२. दन्ड सजाएको बेबस्ता ताइ इदोइ जनताको परम्परागेलाइहेड इन्सिका मुदागेलाइ खाडका हाकिम कोलाउ अदालतगेलाइ ध्यान पियावा ।

धारा १०

१. इदोइ जानताको सदसेगेलाइ उपर म्हुइका कानुन बेवस्ता पाका दन्ड

सजाय लागु पालाउ ताइगेलाइको ताका, सामोजक कोलाउ सास्कृतिक बिसिस्टगेलाइहेड ध्यान पिनावा ।

- थुनाता बन्द पाका बाहेकको दन्द सजाएको बिधिगेलाइहेड प्राथमिकता पिनावा ।

धारा ११

कानुन गोतेड दयाडगेलाइको हकता लागु जेडपा तोकिका स्थितिता बाहेक, ज्याला पितेड माकुनु मापितेड सम्बन्धित जनताको सदस्यगेलाइ अनिवार्य रुपता हिदोइबुड किसिमसो द्याडको सुबिधा हुका कामहेड कानुन निसेधित रो दण्डनिय मानियाड ।

धारा १२

सम्बन्धित जनताको अधिकारगेलाइको दुरुपयोग पाका बिरुद्धता इस्का अधिकारगेलाइको प्रभावकारि कार्यान्वयन पालि भासिड निजगेलाइ एअमिपा माकुनु ताइको प्रतिनिधिमुलुक निकायगेलाइसो कानुन आन्सारको सजाय चालाइलि दोपा निजको अधिकार सुरक्षित पाआड। इदोइ जनताको सदस्यगेलाइ आवसेक जेडका अवस्थाता उत्थाको माध्यमसो माकुनु भेनेड प्रभावकारि माध्युसो निजगेलाइ कानुनआन्सार सजाय थाहा गिका रो निजगेलाइहेडथाहा जेडका काथा सुनिश्चित पालि उपाइगेलाइ हुकाड ।

आसि २

भोनोइ

धारा १३

- वारामिलापको इदोइ आसिको नियमगेलाइ लागु पालाउ सारकार ताइ जानताको सस्कृति रो आध्यात्मिक मोलगेलाइको भासिड स्थितिआन्सार ताइगेलाइहोइ हुका माकुनु भेनेड हिदिड बुड खालाहोइ चालाइका भोनोइ माकुनु भोनो माउजा (भु क्षेत्र) माकुनु न्हेमिडदोफा ताइगेलाइको ताइको रो खासपातेड इदोइ ताइको भाराडको पछेको बाराका महत्वहेड मान पावा ।

२. धारा १५ रो धारा १६ ता वेभार चुमाका (प्रयुक्त) भोनोइ दोअूका गालाहोइ ताइ जानतासो हुका माकुनु भेनेड खालहोइ चालाइका माउजागेलाइको गोताडः पर्याबरनहेड साम्राह्वाइका भोनो माउजाको अवधारनासुभाडहेड दोअून्हवा ।

धारा १४

१. ताइ जानताहोइ परम्परासो हुतेड लोका भोनोइता हिका ताइगेलाइको स्वामित्व रो भोग खावाराहेड (भोगाधिकार) मानेता पिनावा । इदोइको अलावा ताइ जानतागेलाइ एकलौति आकारता माहुका कुलाउ जिबिका चालाइका रो परम्परासो पाका गतिविधिको भासिडः परम्परागत आकारता पहुच निडका भोनोइ चालाइका ताइगेलाइको खावाराको रेखदेख पालिको भासिडः उचित स्थितिगेलाइता उपाइगेलाइ हुकाड । इदोइ ताइता हिगिल्का (फिरन्ते) जानता रो घुराइगिल्का हाले चोइकालाइको स्थिति हुता मुल ध्यान पिनावा ।
२. सारकारगेलाइ ताइ जानतागेलाइ परम्परागत आकारता हुका भोनोइ नाल्पालि कोलाउ ताइगेलाइको स्वामित्व रो भोग खावाराको (भोगाधिकार) प्रभाव हिका संरक्षनको प्रत्याभुति पिलि गोइका पोइसागेलाइ (कदमहरु) आगायावा (चालेछ) ।
३. ताइ जानतागेलाइ पाका भोनोइ वारेता दाबिगेलाइ सामाधान पालि सारभिको कानुन प्रनालिता (राष्ट्रिय कानुन) थेम्पाड (प्रयाप्त) काम बिधिगेलाइको बेबस्था पानावा ।

धारा १५

१. ताइ जानताको भोनोइ वारेको प्राकृतिक स्रोतगेलाइको खावारहेड मुल आकारता साम्राइन्हावा । इसिका खावारगेलाइता इसिका स्रोतगेलाइको चालाइका वेवस्थापन रो संरछेनता सहभागि जे डका इदोइ जानताको खावारासुभाड ताअूका हि ।

२. भोनोइता निडका आन्माने (खनिज पदार्थ) माकुनु भेनेड भोनोइको स्रोतगेलाइको स्वामित्व माकुनु भोनोइ बारेको भेनेड स्रोतगेलाइको खावारा सारभात हितेड हिका स्थितिता सारभि इसिका जानताको भोनोइ बारेको इसिका स्रोतगेलाइको भोअ्का (अन्वेषण) माकुनु उपभोगको भासिड हिदोइ बुड कार्यक्रम चालाइलाउ माकुनु चालाइलि अनुमति पिका लाम्फा ताइगेलाइको हितता प्रतिकुल प्रभाव पाका माकुनु मापाका माकुनु पाका जेडहेपानु हिदिड हदथेकापा प्रतिकुल प्रभाव पालि दोका इडको काथा निर्धारन पाका उदेस्यसो इदोइ जानतागेलाइदोफा साल्हा (परामर्स) पाका कार्यबिधिगेलाइ स्थापित पालि माकुनु ताअ्नावा । ताइ जानतागेलाइ दोकाभोके इसिका कामकारवाहिसो जेडका लाभता जोमावा रो इसिका कामकारवाहिको हेतुसो ताइमिहेड हिदिड हानि, नोक्सान जेडलि हानेनु ताइगेलाइ इदोइ बापत मुनासिब क्षतिपुर्ति निनावा ।

धारा १६

१. इदोइ धाराको देहाएको प्रकरनको आधिनता हितेड, ताइ जानतागेलाइ ह्काको भोनोइसो ताइगेलाइहेड माओल्हेपानावा ।
२. अपवाद माजेडका उपाइको आकारता इसिका जानतागेलाइको हिका थामे सारिलि गोइका तिडका स्थितिता ताइगेलाइको खुला (स्वतन्त्र) रो जानकारि दोफाडको सोमति ह्तेड खिनिड इसिका थामे सारिलि पानावा । ताइगेलाइको सोमति निडिल मादोका जेडनु ताइ जानताको प्रभावकारि प्रनिधित्वको भासिड माउका पिलि गोइका नियम कोलाउ उचित जेडनु सार्वजनिक जाचबुभ पाकासुभाड बेवस्ता पाका सारभिको कानुन रो नियमगेलाइसो स्थापित उचित कार्यबिधिगेलाइ अवलम्बन पातेड खिनिड इन्सिका थामे सारिलि पानावा ।
३. जेता जेलाउ सम्भव जेडखे, इदोइ जनतागेलाइहेड थामेसारिलि पालि गोइका हेतुगेलाइ दोताडसाड ताइगेलाइको परम्परागत भोनोइता घुरिलि निडका खावारा ह्यावा ।

४. इन्सापा घुरिलि मादोका स्थितिता सम्भौताता निर्धारन जेडकाआन्सार माकुनु इसिका सम्भौता मान्ठुका स्थितिता उचित कार्यबिधिआन्सार, इदोइ जनतागेलाइहेड गोतोड सम्भावित स्थितिगेलाइता ताइगेलाइको एलाको गोइका रो भाबि विकासको भासिड बेवस्ता पालि उचित रो आतुइसाता ताइगेलाइ लाम्फा हितेडलोका भोनोइको गुणस्ततर रो कानुनि हाइसियत भोकोको भोनोइ पिनावा । ताइ जानतागेलाइ ताका माकुनु आन्माने (मौदिक वा जिन्सि) हानिनोक्सानिहेड प्राथमिकता पिकाता ताइगेलाइहेड उचित जमानतता इन्सापा हानिपुरताल (क्षतिपुर्ति) पिन्हावा ।
५. इसापा थामेसारि जेडका जानतागेलाइहेड इडकोसो जेडिल दोका हिदिड वुड हानी माकुनु नोक्सानि बापत पुरा हानिपुरताल पिन्हावा ।

धारा १७

१. ताइ जानतागेलाइ ताइगेलाइको सदसेगेलाइहेड भोनोइ वारेता खावारा पिलि स्थापना जेडका कार्यबिधिगेलाइहेड मान पान्हावा ।
२. ताइ दल (समुदाय) बाहार ताइगेलाइको भोनोइ पिअका माकुनु भेनेड उपाइहोइ हक, हस्तान्तरन पाका ताइगेलाइको छेमताको बारेता सोम पालाउ ताइ जानतागेलाइदोफा साल्हा पान्हावा ।
३. इदोइ जानतागेलाइको भोनोइको स्वामित्व, भोगचलन माकुनु चालाइलि निडलि ताइगेलाइदोफा सम्बन्ध मान्ठुका खामालहेड इदोइ जानतागेलाइको परम्परा माकुनु ताइगेलाइको सदसेसो कानुन माबुभिका हेतुसो लाभ हुलिसो रोकिन्हानावा ।

धारा १८

ताइ जानतागेलाइको भोनोइको अनाधिकृत घिडका (आक्रमण) माकुनु भोगिका वापत कानुनसो दोकाभोको डार (दण्ड) सजाएको बेवस्ता पान्हावा रो इसिका कसुरगेलाइ रोकिलि सारकारगेलाइहोइ उपाइगेलाइ हुन्हावा ।

धारा १९

सारभिको चोइका कार्यक्रमगेलाइको देहाएको बिसइगेलाइको वारेता जानसांख्याको भेनेड माउजगेलाईहेड पिका बेबाहार पुर (शहर) को बाराबोर बेबाहार ताइ जनतागेलाईहेड पिका काथा निश्चित पान्हावा ।

- (क) ताइको मामुलि (सामान्य) ज्यान चालाइलिको भासिड मापासामाजेडका काथागेलाइको माकुनु ताइगेलाइको सांख्याता हिका जेडलिदोका (सम्भाव्य) वाहेकाको वेवस्थाता पालि गोइका माउजागेलाइको स्थितिता इदोइ जानतागेलाईहेड दोकाभोको भोनोइ हिका बेवस्ता,
- (ख) इदोइ जानतागेलाईको भोगचलनता हिका भोनोइको विकास बाहेपाका गोइका साधनगेलाईको बेवस्ता ।

आसि ३

भर्ना कोलाउ कामगेलाइको स्थितिगेलाइ

धारा २०

१. सारभिको कानुन रो नियमगेलाइको संरचनालिता हितेड कोलाउ ताइ जानतागेलाईको साहिताता, सारकारगेलाई म्हुइका आकारता कामपाकालाइको हकता लागु जेडका कानुनगेलाईसो ताइगेलाईको साम्राह्वाइ प्रभावकारि आकारसो माजेडका हदथिकापा इसिका जानतागेलाईदोफा ताइ काम पाकालाइको भर्ना रो कामगेलाइको स्थितिगेलाईदोफा ताइ प्रभावकारि संरक्षण निश्चित पालि मुल उपाइगेलाई अवलम्बन पान्हावा ।
२. सारकारगेलाई ताइ जानतागेलाई दोफा ताइ कामपाकालाइ रो भेनेड कामपाकालाइमाभाको हिदिडबुड म्हुइवार (भेदभाव) रोकिलिको भासिड रो खासपातेड देहाएको काथागेलाईको वारेता दोका गोताड कामगेलाई पान्हावा ।
- (क) गेका कामगेलाईदोसाड (जागिरहरुलगायत) कामगेलाईता दुल्का रो वाहेका कोलाउ पद बाहेका उपाइगेलाई,

- (ख) बाराबोर मोलको कामको भासिड बाराबोर ज्याला,
- (ग) ओसेरेपोइति रो सामाजको साहिता, कामको सुरछा रो एल्का (स्वास्थ्य), गोताड सामाजको सुरछा लाभगेलाइ कोलाउ कामको आकारता ताइ भेनेड हिदि बुड लाभ कोलाउ आवास हिका,
- (घ) सघ, सास्थाको खावारा कोलाउ कानुनको ट्रेड युनियन गतिबिधिगेलाइ पाका गोताड खुलाता कोलाउ कामपिकालाइ माकुनु कामपिका सास्थागेलाइदोफा दोसाडको (सामुहकि) सामभाउता गेलाइ पाका खावारा ।

३. अवलम्बन पाका उपाइगेलाइता देहाएको काथागेलाइ निश्चित पाका उपाइगेलाइ सुदाड ताअन्हावा ।

- (क) ताइ जानतागेलाइदोफा ताइ कामपाकालाइ, चोइकाजन्य कोलाउ भेनेड कामता जोरिन्हाका पहर (मौसमि), आकस्मिक रो वो मुलुकको कामपाकालाइ सुदाड काम पिकालाइ (ठेकेदारहरू) कामगेलाइता लागाइका कामपाकालाइसुदाड सारभिको कानुन कोलाउ अभ्याससो उचित माउजाता जोरिन्हाका भेनेड इन्सिका काम पाकालाइहेड पिका संरक्षण उपभोग पाका रो ताइगेलाइहेड काम कानुन (श्रम कानुन) लिताको ताइगेलाइको खावारा कोलाउ ताइगेलाइहेड पिका ओसेरेको उपाइगेलाइको बारेता पुरा जानकारि पापाका काथा,
- (ख) इदोइ जानतागेलाइदोफा ताइ काम पाकालाइहेड रो खासपातेड पेसासेअका माकुनु भेनेड बिस हिका आन्मानेगेलाइ मिसालाइन्हाका स्थितिता ताइगेलाइको एल्काको भासिड खातारा हिका बातावरनता काम पालि मालागाइका काथा,
- (ग) इदोइ जानतागेलाइदोफा ताइ कामपाकालाइहेड वान्धाइ (बधुबा)

काम माकुनु रिन तिरिलि मादोको हेतु बान्धाइ (दास) जेडिलगोइका भेनेड खालको कामसुदाड बोलसाड भाराना (भर्ना) प्रनालिगेलाइ लिता भाराना मापाका काथा,

(घ) इदोइ जानतागेलाइदोफा ताइ कामपाकालाइहोइ बेवाल रो वावालको भासिड कामता वारावोर माउका रो बाराबोर बेबाहार चालाइलि रो यौनजन्य मारेम्का बेबाहार खिलाप साम्राहाइका काथा ।

४. तिम्पाका (प्रस्तुत) वारामिलापको इदोई आसिको नियमगेलाइ साअका काथा निश्चित पाका उदेस्यहोइ ताइ जानतागेलाइदोफा ताइ कामपाकालाइ जेलाता कामपाका माउजगेलाइता थेम्काभोको काम खाडका सेवागेलाइ ज्जापाका (स्थापना) पाकाभारि मुल ध्यान पिन्हावा ।

आसि ८

सिप तालिम. सुरको सिप रो देराको उद्योगगेलाइ

धारा २१

ताइ जानताको सदसेगेलाइ सिप (व्यावसायिक) तालिमको उपाइगेलाइको वारेता आतुइसा भेनेड खामालाइ (नागरिकहरूले) निड्का सरह बाराबोर माउकागेलाइ उपभोग पान्हावा ।

धारा २२

१. साधारन चालाइका सिप तालिम कार्यक्रमगेलाइता ताइ जानताको सदसेगेलाइको ताइ लाल्छासो जोम्काता वाह्रेपाका पाका उपाइगेलाई हुन्हावा ।
२. साधारन चालाइका सिप तालिम कार्यक्रमगेलाई ताइ जानतागेलाइको मुल गोइकालाइहेड पुरा मापाका स्थितिता सारकारगेलाइ इदोइ जानतागेलाइको जोम्काता मुल तालिम कार्यक्रम रो सुबिधागेलाइको बेबस्ता मिलिपान्हाड ।

३. हिदिबुङ मुल तालिम कार्यक्रम ताइ जानतागेलाइको ताका (आर्थिक) बाताबरन, सामाजकने रो सास्कृतिक स्थिति कोलाउ बेबहारता गोइकाता आधारित जेनावा । इदोइ वारेता पाका हिदिबुङ अध्ययन इदोइ जानतागेलाइदोफाको साहिताता पान्हावा रो इसिका कार्यक्रमको सागठन रो सांचालनको वारेता इदोइ जानतागेलाइदोफा हिअ्काहाअ्का (परामर्स) पान्हावा । दोकाभ्कोको स्थितिता इदोइ जानतागेलाइ इन्सिका निर्णए पाकाता इसिका मुल तालिम कार्यक्रमको सागठन रो चालाइकाको भासिङ प्रगतिसिल आकारता जिमा बहन पावा ।

धारा २३

१. खुरको सिप (हस्तकला), देरा (ग्रामीण) रो समुदाय आधारित उधोगगेलाइ कोलाउ ताइ जानतागेलाइको निर्वाहपाका ताका तन्तर (अर्थतन्त्र) रो सिकार घाका, हाया माडका, आस्ति थोका रो जोम्पाका भाइका परम्परासो गतिविधिगेलाइहेड ताइगेलाइको सास्कृतिको साम्राहाइका (सम्बर्द्धन) कोलाउ ताका निरभरता (आर्थिक आत्मनिर्भरता) बिकासता बार्का तत्वगेलाइको आकारता मानेता पिन्हावा । सारकारगेलाइ उचित जेडका स्थितिता इसिका जानतागेलाइको जोम्काता इसिका गतिविधिगेलाइ सुधार पान्हाका रो प्रबर्द्धन पान्हाका काथा निश्चित पावा ।
२. ताइ जानतागेलाइको पुकारता, दोकाभ्कोको स्थितिता इन्सिका जानताको परम्परासो चालाइतेड लोका प्रबिधि रो सास्कृतिक बिसेस्तागेलाइ कोलाउ बल्याका रो बारामबोर बिकासहडे खाडतेड उचित प्राबिधिक रो ताका (वितिय) साहिता पिन्हावा ।

आसि ५

सामाजको सुरक्षा कोलाउ एल्का

धारा २४

ताइ जानताको रक्षा पालि भासिङ सामाजका सुरक्षा वारेको योजनागेलाइको बिकास प्रगतिसिल आकारता पान्हावा रो ताइगेलाइ खिलाप हिदिबुङ म्हुइका वाराका मापिसिङ इसिका योजनागेलाइको कार्यान्वयन पान्हावा ।

धारा २५

१. सारकारगेलाइ ताइ जानतागेलाइहेड दोकाभोको एल्का सेवागेलाइ पिन्हाका निश्चित पाका माकुनु ताइगेलाइ जिउको कोलाउ दिमागको एल्काको उच उपभोग पालि निडका ताइगेलाइको ताइको जिमा रो नियन्त्रन लिता इसिका सेवागेलाइ तय पातेड पिलि ताइगेलाइहेड स्रोतगेलाइ पिन्हावा ।
२. एल्का सेवागेलाइ दोकाभोको दलता आधारित जेनावा । ताइ जानताको साहिताता इसिका सेवागेलाइको तर्जुमा पातेड चालाइन्हावा रो इसिका सेवागेलाइ ताइगेलाइको ताका भौगोलि (आर्थिक भौगोलिक), सामाजको रो सास्कृतिक स्थिति कोलाउ ताइगेलाइको निरोधात्मक हेरचाहा प, ओसेरेको अभ्यास रो ओसेरेहेड ध्यान प्यावा ।
३. एल्का ओसेरे (स्वास्थ्य उपचार) पर्नालिहोइ स्थानिय दलको एल्काकर्मिगेलाइको तालिम रो कामहेड ए नम्बर पिलि रो एल्का सेवाको भेनेड तहगेलाइदोफा रेम्का सम्बन्ध ताअतेड रेम्का सेवाता जोड पिन्हावा ।
४. इसिका रेम्का सेवागेलाइको वेवस्ता पालाउ मुलुकता पान्हाका (अपनाएका) भेनेड सामाजको, ताका (आर्थिक) रो सास्कृतिक उपाइगेलाइदोफा मिलिपान्हावा ।

आसि ६

पाह्राइ कोलाउ बानालचारि

धारा २६

ताइ जानताको सदसेगेलाइहेड आतुइसा सारभि दलको (राष्ट्रिय समुदायको) भेनेड जानतादोफा बाराबोर हाइसियता गोताड तहता पोरिलि निडका माउका निश्चित पाका उपाइगेलाइ हुन्हावा ।

धारा २७

१. ताइ जानताको भासिड पाह्राइ कार्यक्रम रो सेवागेलाइ इन्सिका जानताको

मुल गोइकालाइहेड सम्बोधन पालि ताइगेलाइको साहिताता बिकास रो काम पाआड रो इन्सिका कार्यक्रम रो सेवागेलाइ ताइगेलाइको इतिहास, आकिल (ज्ञान) रो प्रबिधि, मोल प्रनालि (मुल्य प्रणालि) रो उत्तरोतर सामाजको, ताका (आर्थिक) कोलाउ सास्कृतिक लाल्छागेलाइहेड जोह्निहावा ।

२. काम पालि दोका हाकिम (सक्षम अधिकारि) उचित आन्सार इसिका जानताको भासिड इसिका कार्यक्रमगेलाइको चालाइलिको भासिड प्रगतिसिल आकारता जिमा पिका उदेस्यहोइ पाद्वाइ कार्यक्रमगेलाइको तर्जुमा रो कार्यान्वयनको बारेतत ताइ जानताका सदसेगेलाइहेड तालिम पिका रो इडको ताइगेलाइको भाग हुका निश्चित पान्हावा ।
३. याको अतिरिक्त सारकारगेलाइ ताइको पाद्वाइ सास्था कोलाउ सुबिधागेलाइ स्थापित पाका इदोई जानताको खावारागेलाइहेड मानेता पियावा । कुलूउ इसिका सास्थागेलाइ इदोई जानतागेलाइदोफा साल्हा पातेड गेका हाकिमगेलाइसो स्थापित म्हुइका मापदन्डगेलाइ पुरा पाका हिलिगोयावा । इदोई कामको भासिड उचित स्रोतगेलाइ पिन्हावा ।

धारा २८

१. ताइ जानताको जामालाइचोमाइलाइहेड बेबाहारिक हिकाथेकापा ताइगेलाइको ताइकोड आमाइ राउ (मातृभाषा) माकुनु ताइगेलाइको समुहसो भाराखान्तेड हेडजाड धुइका राउता पद्विलि रो लेखिलि धिर्पान्हावा । इदोई बेबाहारिक माजेडनु, काम गेका हाकिमगेलाइ (सक्षम अधिकारि) इदोई उदेस्य निडका उपाइगेलाइ हासिला हुका अभिप्रायाहोइ इदोई जानतादोफा परामर्स पावा ।
२. इदोई जनताहेड सारभिको राउ माकुनु मुलुकको हिदिड ए औपचारि राउता सहजदंगसो धुइलि माउका निडका काथा निश्चित पालि हेडजाड उपाइगेलाइ हुन्हावा ।

३. सम्बन्धित ताइ जानताको आमाइ राउको संरक्षण पालि, बिकास रो अभ्यास कोलाउ वाह्नेपाका पाका उपाइगेलाइ हुन्हावा ।

धारा २९

ताइगेलाइको ताइको ड दलता रो सारभिको दलता पुरा आकारहोइ कोलाउ बाराबोर आधारता जोम्का जेडिल ताइ जानतागेलाइको जाम्बालचोमालहेड साहिता पाका साधारन आकिल रो सिप पिलि इदोइ जानताको भासिड पाह्नाइको लक्ष जेनावा ।

धारा ३०

१. सारकारगेलाइ ताइ जानताको परम्परा रो सस्कृतिआन्सारको उपाइगेलाइसो कोलाउ खासपातेड काम, ताका माउका, पाह्नाइ रो ओसेरेपाइतिबारेको काथागेलाइ, सामाजको कल्यानबारेको ताइगेलाइको खावारा अधिकार कोलाउ कर्तवेगेलाइ रो इदोइ वारामिलापसो सर्त मान्नुसिड ताइगेलाइको खावारागेलाइको वारेता ताइगेलाइहेड गेपाका उपाइगेलाइ हुन्हावा ।
२. गोइनु लेखेका उल्थाको माध्यमसो कोलाउ इसिका जानताको राउगेलाइता गोताड वानालको चालाइकासो प इदोइ काम पान्हावा ।

धारा ३१

सारभि दलको गोताड समुहगेलाइ रो खासपातेड ताइ जानतादोफा भेरपाको दुसुका समुहगेलाइ माभा इसिका समुहगेलाइ इदोइ जानताको वारेता ताअलि दोका पुर्वाग्रहगेलाइ मुअपाका उदेस्यसो पाह्नाइको उपाइगेलाइ हुन्हावा । इतिहासको पोह्रिका किताप रो पाह्नाइको आन्मानेगेलाइहोइ इसिका जानताको सामाज कोलाउ सस्कृतिगेलाइको साफा, जातिडको रो जानकारि पिका फोटो पिन्याहाका निस्चित पाका कोसिस पान्हावा ।

आसि ७

साज वारपारको दुसुका रो साहिता

धारा ३२

ताका, सामाजको, सास्कृतिक, आध्यात्मिक रो बातावरनिय माउजागेलाइता

पाका क्रियाकलागेलाइ लाइसुदा डको माउजाता साज कोरिविति ड को (वरिपरि) आदिबासि कोलाउ जनजातिगेलाइ माभाको दुसुका रो साहिता सहज पालि सारकारगेलाइ वो सारभिको साम्भौतागेलाइ सुदाडको उचित उपाइगेलाइ हुन्हावा ।

आसि ८ आफिस

धारा ३३

१. इदोइ वारामिलापता जोडिन्हाका काथागेलाइको भासिड जिमा सारकारि हाकिमगेलाइसो ताइ जानताहेड प्रभाव पाका कार्यक्रमगेलाइ चालाइका निकाएगेलाइ माकुनु भेनेड उचित संयन्त्रहोइ इन्सिका निकाए रो संयन्त्रहेड पिका कामगेलाइ उचित खालहोइ दोपालि गोइका साधन इन्सिका निकाए रो सयन्त्रता हिका काथा निश्चित पावा ।
२. इसिका कार्यक्रमगेलाइता देहाएको काथागेलाइ पिन्हावा,
  - (क) ताइ जानताको साहिताता इदोइ वारामिलाप बेबस्ता पाका उपाइगेलाइको भासिड योजना वानाइका, मिलिपाका, कार्यान्वयन रो मुल्याडकन पाका ।
  - (ख) ताइ जानताको साहिताता गेका ताइगेलाइ, गेका कानुन कोलाउ भेनेड प्रस्ताव पाका रो हुन्हाका उपाइगेलाइको चालाइका सुपरिबेक्षण पाका ।

आसि ९ साधारण प्राबधानगेलाइ

धारा ३४

गोताड मुलुकको मुल स्थितिगेलाइहेड खाडतेड इदोइ वारामिलापहेड कार्यान्वयन पाका उपाइगेलाइको प्रकृति रो माउजा खोकालापा खालहोइ निर्धारन पान्हावा ।

धारा ३४

धारा ३५ इदोइ वारामिलापको नियमगेलाइको चालाइक्काहोइ भेनेड वारामिलाप कोलाउ सिफारिस वोमुलुक लेखेका, सन्धि माकुनु सारभिको कानुन, निर्णय, परम्परा माकुनु साम्भौतागेलाइ आन्सार जानताको खावारा कोलाउ लाभगेलाइ ह्हुता उल्ता असर मापोह्हेन्हावा ।

आसि १०

आखिर प्रावधानगेलाइ

धारा ३६

इदोइ वारामिलापसो आदिबासि केलाउ जनजाति बारेको वारामिलाप, १९५७ हेड संसोधन पाका हि ।

धारा ३७

इदोइ वारामिलापको अनुमोदन पान्हाका औपचारिक लेखेका दाता पालिको भासिड वोमुलुक का आफिसको महानिर्देसकदोसा पिगिल्हावा ।

धारा ३८

१. महानिर्देसदोसा अनुमोदनको लेखेका दाता पाका वोमुलुक काम सांगठनको सदसेगेलाइको हकता खिनिड इदोइ वारामिलाप धेउन्हाका (बन्धनकारि) जेनाड ।
२. महानिर्देसकहेड न्हेमि सदसेगेलाइको अनुमोदनको लेखिका दाता जेडका मितिसो ते न्हे माहिन्हासो इदोइ वारामिलाप लागु जेनावा ।
३. इडकोन्हुसो इदोइ वारामिलापको अनुमोदनको लेखेका दाता पान्हाका सदसेको हकता इन्साड दाता पान्हाका मितिसो ते न्हे न्हुसो लागु जेनावा ।

धारा ३९

१. इदोइ वारामिलापको अनुमोदन पाका सदसेहोइ इदोइ वारामिलाप

लागु जेडका मितिसो लाम्फाको ते बासार दोका न्हुसो वोमुलुक काम आफिसको महानिर्देसकदोसा दाताको भासिड बानाल पितेड इदोइ वारामिलाप लाअलि दोवावा । इन्साड पाका लाअका बानाल दाता जेडका मितिसो ए बासारथेकापा लागु माजेनावा ।

- इदोइ वारामिलाप अनुमोदन पाका रो इदोई धाराता बेबस्ता जेडका आन्सारको लाअकाको (परित्याग) खावारा लाम्फाको प्रकरनता वाखान पाका ते बासारको पहर दोका जेडका न्हुसोको वासारलिता माचालाइका गोताड सदसेको हकता इदोइ वारामिलाप ते वाअसारको भेनेड पहरथेकापा धेउन्हाका जेनावा रो इडको न्हुसो इन्सिका सदसेहोइ इदोइ धाराता वाखान पाका सर्तगेलाइ लिता ते बासारको गोताड पहर दोका जेडका न्हुसो इदोइ वारामिलाप लाअलि दोवावा ।

धारा ४०

- वोमुलुक काम आफिसको महानिर्देसकसो सांगठनको सदसेगेलाइ सम्प्रेसन पाका गोताड अनुमोदन रो लाअकागेलाइको दाताको बानाल वोमुलुक काम सांगठनको गोताड सदसेगेलाइहेड पियावा ।
- महानिर्देसकसो सांगठनको सदसेगेलाइहेड ताइदोसा दिडगिल्का न्हे अनुमोदनको दाताको जानकारि पिलाउ इडको मितिथेकापा इदोइ वारामिलाप लागु जेडका काथाता सांगठनको सदसेगेलाइको ध्यान खिचिका पान्हावा ।

धारा ४१

वोमुलुक काम आफिसको महानिर्देसकसो इदोइ लाम्फाको धारागेलाइको बेबस्ता आन्सार ताइमि दोसा दाता जेडका अनुमोदनगेलाइ रो लाअकाको गोताड कामगेलाइको गोताड बिबरन दाताको भासिड संयुक्त राष्ट्र संघको वाराचिथि (बडापत्रको) धारा १०२ आन्सार संयुक्त राष्ट्र संघको महासचिबहेड पियावा ।

धारा ४२

ताइमि गोइका दोअका बखत वोमुलुक काम आफिसको चालाइका निकाएसो इदोइ वारामिलापको कार्यान्वयनको वारेको प्रतिबेदन वारासम्मेलनता तिम्याका रो इदोइ वारामिलापको आधा माकुनु पुरा संसोधनको हिअका सम्मेलनको कार्यसुचिता ताअका रेम्का जेडनु माकुनु माजेडकाको एकिन पावावा ।

धारा ४३

१. इदोइ वारामिलापहेड पुरा माकुनु आधा आकारता फेरेतेड (संसोधन) वारामिलाप स्विकार पानु नावा वारामिलापहोइ भेनेड बेबस्ता पाकाता बाहेक,
  - (क) हिदोइ सदसेसो नावा वारामिलाप अनुमोदन जेडनु फेरेका नावा वारामिलाप लागु जेडका बखत उचित धारा ३९ ता हिदोइबुड काथा लेखेका जेडलाउबुड इदोइ वारालाप ओदोडघोरि बिधिआन्सार लाअन्हाका मानेन्हावा ।
  - (ख) फेरेका नावा वारामिलाप लागु जेडका मितिसो इदोइ वारामिलाप सदसेगेलाईसो अनुमोदन जे डलिको भासिड खुला माहयावा ।
२. इदोइ वारामिलाप अनुमोदन पाका, कुलाउ फेरेका वारामिलाप अनुमोदन मापाका सदसेगेलाईको हकता हिदिडवुड स्थितिता इदोइ वारामिलाप एलाको आकार रो अन्तरबस्तुता दोड लागु ह्यावा ।

धारा ४४

तिम्याका वारामिलापको आग्रेजि रो फ्रान्सेलि राउको प्रतिगेलाई बाराबोर आकारता आधिकारिका हिका हि ।

दोका

Indigenous Media Foundation

Anamnagar, Kathmandu, Nepal

Tel.: 977 1 4102757, 4102689

Email : indigenoustelevision@gmail.com

Website : www.indigenousmediafoundation.org

Publisher

DHIMAL Indigenous Language, Nepal

*Translation by:
Manju Dhimal*